

LIEVE MAMA

Esther Verhoef

Lieve mama

2015 Prometheus Amsterdam

© 2015 Esther Verhoef
Foto omslag Nina Masic/Trevillion Images
Foto auteur Tessa Posthuma de Boer
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 2883 8

Lieve mama,

Elke ochtend als ik wakker word, geniet ik van de geur van de lakens, van de najaarszon die door het dakraam schijnt en de geruststellende vogelgeluiden die van buiten komen. Ik hoor gestommel op de gang en in de badkamer, het gekibbel van de kinderen die zich klaarmaken voor school. Ik rek me uit, voel me goed, en dan ineens overvalt me weer die zwaarte, die mijn zorgeloosheid met kracht neerslaat. Een stemmetje in mijn hoofd, dat me toefluistert: 'Jij mag niet genieten, want je hebt iets verschrikkelijks gedaan.'

Vaak lukt het me te geloven dat ik slechts een klein probleem heb. Een kwestie die je even een rotgevoel geeft, maar waarvan je weet dat er een einde aan komt. Daar begin ik goed in te worden, bedreven misschien wel. En het lukt me ook steeds vaker mezelf ervan te overtuigen dat die afschuwelijke herinneringen mij eigenlijk helemaal niet aangaan, alsof ik

getuige zou zijn geweest van een ernstig auto-ongeluk of een winkeloverval. Ingrijpend, hartverscheurend - voor anderen. Niet voor mij.

Die laatste gedachte bevat me het beste.

Alles lijkt dan ook door te draaien alsof er niets is gebeurd: het huishouden, school en werk. Maar die inktzwarte herinneringen zitten in mijn ziel verankerd. Die draag ik met me mee, onzichtbaar voor de buitenwereld.

DRIE WEKEN EERDER

VRIJDAG

Brian pakte Ralfs laptop af en nam hem op schoot. Hij leek het zwakke protest van zijn vriend niet op te merken – of hij trok zich er gewoon niets van aan.

Ralf was het gewend dat Brian hem negeerde. Het had trouwens ook geen zin om tegen hem in te gaan als hij net gebruikt had. Hij nam een slok van zijn Red Bull en legde zijn hoofd tegen de versleten bankkussens. Keek naar het plafond van het schuurtje, waar het spinrag zich als flinterdun textiel om de tl-buis had gewikkeld. De geperste plafondplaten leken op kluwen wormen. Hij kneep zijn ogen dicht. Koppijn. Niet alleen van de lange nacht; het kwam vooral door het gezeur van zijn moeder. Ze had hem vannacht wel dertig keer gebeld en hem talloze berichtjes gestuurd. Stalkster. Hij had het vanochtend pas gezien – zijn telefoon had uitgestaan.

Rond zessen was hij doodmoe thuisgekomen. De weg naar zijn warme bed werd versperd door zijn moeder. Ze had in de keuken gezeten, met wallen onder haar bloeddorlopen ogen. Een halfllege fles wijn op tafel. Huisarrest had ze hem opgelegd – *huisarrest!* Alsof hij nog een baby was.

Hij was verdomme achttien.

Had een auto.

Waar bemoeide ze zich mee?

Hij kon maar beter snel op zichzelf gaan wonen. Ergens in Rotterdam of Den Haag met een paar vrienden een flat of een huis huren. *Als hij het geld er maar voor had.*

Zijn moeder had aan één stuk door tegen hem staan schreeuwen. Ze had amper de tijd genomen om adem te halen. Zijn vader was op het lawaai afgekomen, maar hij had zich er niet mee bemoeid. Dat deed hij nooit. ‘Je moeder kent je het beste,’ had hij gezegd, en daarna was hij naar zijn werk vertrokken.

Maar ze had geen idee van zijn leven. Hij was al duizend keer eerder ’s nachts het huis ontvlucht en met Brian of andere vrienden naar Den Haag of Antwerpen gereeden. Daar had hij dingen meegemaakt die zij alleen maar kende van die tv-series waar ze als een zombie naar zat te loeren. Nee, ze had geen flauw benul. Maar ze dacht wel dat ze overall verstand van had.

En ze had een hekel aan Brian.

‘Waarom zoekt die jongen geen vrienden van zijn eigen leeftijd?’ vroeg ze. Of: ‘Zijn houding staat me niet aan.’ Hij haalde dan zijn schouders op. Zij hoefde toch niet met hem op te trekken?

Sommige vrienden hadden hem gewaarschuwd voor Brian. Ze waren gewoon bang van hem.

Jammer voor hen. Of ze het er nu wel of niet mee eens waren: Brian was zijn vriend. Hij was oké. Misschien niet voor iedereen, maar wel voor hem.

A friend to everybody is a friend to nobody.

‘Ook dat nog.’ Terwijl Helen haar fiets de stalling uit duwde, voelde ze de eerste druppels. Ze zette haar kraag

op en fietste met gebogen hoofd langs de hefbomen naar de doorgaande weg. De hele dag was het zonnig en droog geweest, maar net nu haar werk erop zat, scheurde vlak boven de stad een wolk open. Binnensmonds vloekend ontweek ze een voetganger die midden op het fietspad een paraplu opstak. Daarna vulde de geur van nat asfalt en vochtige aarde haar neusgaten en dacht ze aan de tatoeage die ze een paar maanden geleden op haar onderarm had laten zetten. Heel subtiel. Van een afstand leek het een grijze streep, maar als je dichterbij kwam, las je: COUNT YOUR BLESSINGS.

Er waren ergere dingen die een mens konden overkomen dan een regenbui. Daar stond ze elke dag met haar neus bovenop. De zorgelijkheid die haar karakter was gaan domineren nadat ze moeder was geworden, werd alleen maar meer gevoed door de strijd die ze zo vaak voor haar ogen had zien voeren. Patiënten kregen een injectie, sloten hun ogen en verdwenen – niemand wist waarheen. Wat overbleef was een slap, willoos lichaam waar de ziekte uit gesneden moest worden. Maar soms liet de ziekte zich niet weghalen, en heel soms viel ineens de bloeddruk weg, stopte het hart met kloppen en konden geen enkel middel en geen enkele inspanning de patiënt terughalen van de plek waar hij naartoe was gegaan.

De dood discrimineerde niet. Niet op leeftijd, niet op geslacht of ras. Mooie, lelijke, dikke en dunne mensen: het maakte de dood niets uit. Hij pakte wat hij wilde, at random.

Dus voelde ze nog altijd een golf van opluchting als haar dochters en zoon heelhuids uit school of van een feestje thuiskwamen; geen geluid was geruststellender dan het dichtklappen van de zware houten poort.

Helen neuriede een nummer van The Beatles mee dat

op haar iPod stond. Ze had niets met The Beatles, behalve met dit nummer, omdat haar moeder het vroeger zong als ze haar wilde opvrolijken. *‘Little darling, I feel that ice is slowly melting. Little darling, it seems like years since it’s been clear. Here comes the sun. Here comes the sun, and I say it’s all right.’*

Ze ademde diep de vochtige lucht in. De banden van haar Batavus maakten sissende geluiden op het fietspad.

In de verte zag ze de bosrand al, de struiken en bomen langs de oude spoorlijn. Bijna thuis.

3

Brian voerde een adres in op Google Maps. Met snelle, ongeduldige gebaren zoomde hij in op de luchtfoto. Het beeld bevroor boven een vrijstaand huis aan de uiterste rand van een villawijk. Dit huis had de grootste tuin van allemaal. Er lag een lichtblauwe rechthoek in, met zonnebedden erbij.

‘Nice,’ fluisterde Ralf.

‘Zal ik je eens wat vertellen?’ Brian boog zijn hoofd naar hem toe. Zijn kleine bruine ogen schitterden – Brians linkeroog was iets smaller dan zijn rechter. Het veroorzaakte een constante boze, uitdagende blik. ‘Wist je dat die lui cash in huis hebben? Veel cash?’

Ralf verroerde zich niet. Hij probeerde zijn gezicht in de plooi te houden. Ze hadden het er al zo vaak over gehad: snel geld. Een overval. Niet op een winkel of een bedrijf, waar overal camera’s hingen, en vaak achter de toonbank een wapen lag, maar bij mensen thuis. Daar lag al dat snelle geld voor het oprapen in de vorm van horloges, goud, diamanten en cash. Als je tenminste wist waar je moest zijn.

‘Hoe weet je dat?’ Ralf probeerde te slikken. Er zat een brok in zijn keel die dat verhinderde.

‘Ogen en oren.’ Brian richtte zich weer op het scherm. Hij liet de luchtfoto geleidelijk uitzoomen, zodat je zag dat het huis aan een doodlopend weggetje lag, deels omzoomd door bos en struiken. ‘Perfect,’ fluisterde hij.

4

De Wildenbergh had er al bijna honderd jaar gestaan toen er aan het begin van de jaren negentig een complete villawijk tegenaan werd gebouwd. Daarom was hun tuin ook veel groter dan die van de andere huizen. Werner en zij hadden maar aan één kant burens: een kinderloos architectenstel met wie ze weinig contact hadden. De tuin grensde aan de andere kant en achterin aan bos, struiken en greppels. Daarachter liep een met populieren en struikgewas begroeide dijk waar ooit een spoorlijn over had gelegen. Het karrenspoor dat er nu lag werd nauwelijks gebruikt. Geen mens die in je tuin keek. Niets dan groen en vrijheid. Op zo’n plek wonen voelde alsof je constant op vakantie was.

Helen kende de voormalige herenboerderij van vroeger. Ze was er vaak genoeg langs gefietst in de periode dat de steden en dorpen in deze regio nog niet aan elkaar gegroeid waren. Ze had het huis als kind al mooi en indrukwekkend gevonden met zijn grote, hoge ramen en de voornaamse voordeur, en die liefde was nooit overgegaan. Toen het zeven jaar geleden te koop kwam, was Werner snel overgehaald. Thom en Sara hadden in groep vijf en zes gezeten en Emma in groep twee; ze waren opgegroeid in het huis waarvan hun moeder in haar jeugd had gedagdroomd.

Helen fietste onder een dichte, donkere haag van boomkruinen door. Eiken, populieren en berkenbomen die er al stonden zo lang ze zich kon heugen. Voorbij het dijkje verliet ze de verharde weg en reed een uitgesleten pad op dat schuin naar beneden liep. Een smal zandspoor tussen de struiken en het gemeentegroen. Veel fietsers uit de wijk gebruikten dit pad in plaats van de uitvalsweg, die een paar honderd meter verderop lag. Het kwam uit in een doodlopende straat; links ervan stonden volgroeide hazelaars en meidoorns, aan de andere kant twee grote huizen. De strakke witte villa van Otto en Frank en, op enige afstand, De Wildenbergh – de naam van het huis was in mozaïek in de voorgevel vereeuwigd.

Met haar fiets aan de hand liep Helen de oprit op en duwde de hoge, houten poort tussen het huis en de garage open.

Ze zette haar fiets onder de overkapping bij het terras. De fietsen van Thom en Emma stonden er al. Emma's schooltas lag op het bagagerek bij het stuur. Zuchtend haalde ze hem van de fiets en liep via de achterdeur het huis in.

In de bijkeuken lag Thoms schooltas op de vloer – hij had hem in elk geval nog mee naar binnen genomen. Verderop lagen Emma's jas, drieënhalf paar schoenen, een flesje AA en een broodtrommel. De tv in de keuken stond op Comedy Central en daardoorheen schalde het blikkerige geluid van muziek uit een smartphone.

Helen verhief haar stem. 'Hallo? Ruimen jullie je spullen even op?'

Geen reactie.

Ze hing haar jas op en liep de keuken in. 'Niet gezellig thuiskomen zo, dame en heer.' Ze zette demonstratief Emma's schooltas op de eettafel. 'Zat nog op je fiets.'

Emma keek kort op van haar laptop, haar ogen waren

zwart omrand. ‘Zijn er vandaag nog dooien gevallen in het ziekenhuis?’

‘Vast wel, maar niet op mijn afdeling.’

Emma richtte zich weer op haar scherm. Sinds de brugklas was ze make-up gaan gebruiken, maar heel bedreven was ze er niet in. Er zaten klonters mascara op haar wimpers en donkere vegen onder haar ogen.

Helen wilde er iets van zeggen, maar wist op tijd haar mond te houden. Leven in een huis vol pubers was als een wandeling door een mijnenveld. ‘Waar is Thom?’

Emma haalde haar schouders op.

‘Heb je geen huiswerk?’

‘Alleen een so maandag.’ Emma verdeelde haar aandacht tussen haar laptop en haar mobiele telefoon. Haar duim gleed over het gebarsten schermpje.

Thom kwam de keuken in gelopen. ‘Ha, mam,’ zei hij, en hij sloeg zijn armen om haar heen.

Helen gaf hem een kus op zijn kruin en aaide achteloos door zijn rossige krullen, die glad aanvoelden. De zoons van vriendinnen waren van de ene op de andere dag afstandelijk geworden, maar Thom was zijn knuffelige zelf gebleven, ook al was hij alweer vijftien en schoor hij zich tweemaal per week.

‘Sara heeft mijn oplader gejat,’ zei Thom.

‘Geléënd,’ verbeterde Helen hem.

Thom maakte zich van haar los. ‘Als ik er niet om vraag, krijg ik hem niet terug. Dat heet jatten. En nou zit ze zeker weer bij Jackie?’

Helen knikte. Haar oudste dochter – deze zomer zeventien geworden – was meteen uit school naar haar beste vriendin gereden en zou daar blijven slapen. Helen ging ervan uit dat ze Sara pas zondagavond weer zou zien; voor haar was De Wildenbergh een soort all-inclusive-

resort. Volgend jaar ging ze in Leiden studeren. Dan zou ze alleen nog in het weekend thuiskomen om haar was te laten doen. Helen wilde er niet te veel aan denken.

‘Mam, ik wil ook een tattoo,’ klonk het vanachter de laptop.

Helen keek verbaasd op.

Emma streek over haar rechterzij. ‘Hierzo, een tak met roze en rode bloemen.’

‘Geweldig idee.’

Op Emma’s gezicht wisselden ongeloof en blijdschap elkaar af. ‘O, mam, écht?’

‘Ja, hoor, waarom niet? Ik zou dan ook meteen een slang in je nek nemen, keivet, helemaal tot hier...’ Ze trok met haar wijsvinger een streep van haar decolleté tot achter haar oor.

Emma’s gezicht betrok. ‘Mam, doe niet zo flauw.’

‘Jij begint. We hebben het er nog wel eens over als je twintig bent.’

Emma schoof de laptop van zich af. ‘En Sara dan? Zij laat er morgen wél eentje zetten.’

Helen bleef als aan de grond genageld staan. Emma en Sara scheidden vier jaar, maar ze hadden goed contact.

‘Kijk niet zo naar me,’ zei Emma strijdbaar. ‘Ze gaat morgen met Jackie naar Antwerpen en dan laten ze allebei dezelfde tattoo zetten.’

‘Nou nog mooier.’ Helen haalde haar telefoon uit haar tas en selecteerde Sara’s nummer.

‘Jij hebt toch ook een tatoeage.’

‘Ik ben veertig. Je zus is zeventien.’

Dit mobiele nummer is momenteel niet bereikbaar...

Helen probeerde het nog eens, tegen beter weten in. Geërgerd verbrak ze de verbinding en stuurde Sara een berichtje. Voor de zekerheid ook eentje naar Jackie:

Helen masseerde haar neusrug en sloot haar ogen. Ze had zich zo verheugd op vanavond. Een schuimbad, een goed glas wijn. Rust. Nog liever bracht ze de avond samen met Werner door, maar op vrijdag werkte hij meestal langer of ging hij na het eten terug naar de zaak.

Thom liet zijn ogen over het fornuis dwalen. ‘Eh, mam? Wat eten we eigenlijk? Het is al bijna vijf uur.’

5

‘Zie je vanavond.’ Brian klopte hem op de schouder en keek schuw door het vuile raampje van de schuur naar buiten. Hij kneep zijn ene oog nog wat verder dicht.

Eigenlijk, dacht Ralf, had Brian best een foute kop. Toch had hij altijd knappe vriendinnen. Zijn laatste verovering, Naomi, was een van de mooiste meisjes die hij kende. Lief. Grote, donkere ogen. Sluik goudbruin haar. Ze was zo mooi dat hij er verlegen van werd als ze in de buurt was. Heel gênant. Dus deed hij maar of Naomi hem helemaal niet interesseerde.

‘Ze zijn er nog niet,’ zei Ralf. ‘Mijn vader komt pas om halfzes thuis en mijn moeder nog later.’ Hij maakte de schuurdeur open en stapte de achtertuin in – ‘de plaats’ noemde Ralfs vader die. Dat woord paste beter bij wat het was: vijftien vierkante meter grindtegels met een schutting eromheen.

‘Wat was dat nou voor gezeik waar je het net over had, met dat huisarrest?’

Ralf schudde zijn hoofd. ‘O, niks.’

Brian keek hem indringend aan. ‘Zeker weten? Ik moet op je kunnen rekenen, hè? Zonder jou kan ik dit niet doen.’

‘Relax. Komt goed. Ik pik je om kwart over zeven op.’

6

‘Wil jij ons zo meteen naar tennis brengen, mam? Het regent.’

Helen keek naar buiten. Er glinsterde nattigheid op de gladde tegels en de geschoren buxushaagjes, maar het oppervlak van het zwembad was vlak en stil. ‘Nu niet meer.’

‘Maar straks weer wel, wedden?’

Thom keek zwijgend vanachter zijn laptop toe hoe zijn zus dit aanpakte.

‘Mam?’ ging ze door. ‘Van die regen gaat mijn haar pluizen.’

Helen keek Emma zwijgend aan. Haar dochters hadden haar haarstructuur geërfd. Ze wist hoeveel werk het was om dat blonde kroeshaar in bedwang te houden. Een paar regendruppels waren voldoende om uren werk teniet te doen. Ze opende haar mond om in te stemmen, maar Werner was haar voor.

‘Klaar met die flauwekul, Em. Jullie pakken de fiets maar. Je moeder is geen taxichauffeur.’

‘Dat zou je anders niet zeggen,’ mompelde Helen.

Werner zat aan tafel en draaide zijn bovenlijf naar Emma toe. ‘Er bestaan van die dingen die ze regenpakken noemen. Daarmee gingen wij vroeger ook naar school of naar de sportclub. Man, ik heb wat afgefietst.’

‘Vroeger, ja,’ mopperde Emma.

‘Toen was de regen net zo nat.’

Helen keek haar man peilend aan. Zo vaak kwam het niet voor dat hij het voor haar opnam. In de periode dat de kinderen nog klein waren, was hij een leuke, actieve vader geweest, maar nu ze een eigen wil begonnen te krijgen – en een mening die niet meer automatisch overeenkwam met de zijne – had hij de opvoeding steeds meer aan haar overgelaten. Het had misschien ook wel met zijn werk te maken. Vier drukbezochte restaurants managen was meer dan een fulltimejob. Verbouwingen, pr en reclame, personeelwisselingen: hij had veel meer aan zijn hoofd dan vroeger, en was daarom minder speels en onbezorgd.

Waren we dat niet allemaal?

Ook Helens werk als verkoeververpleegkundige was er niet makkelijker op geworden. Protocollen veranderden constant. Was je net aan een nieuwe situatie gewend, dan diende de volgende zich alweer aan. De laatste jaren was alles in een stroomversnelling geraakt, ook thuis. De kinderen leken van de ene op de andere dag van knuffelige elfjes met babyspek te zijn getransformeerd tot guerrillastrijders met een tomeloze vechtlust.

Ze streek over de tatoeage en zei tegen zichzelf dat ze van haar werk hield, dat een fulltimebaan haar eigen keuze was. Het ging heel goed met Werners bedrijven. De kinderen waren gezond. Zijzelf ook. Ze woonden op een droomplek in een droomhuis.

Count.

Your.

Blessings.